

IMPLEMENTACE RIS 3 STRATEGIE VE STŘEDOČESKÉM KRAJI**IMPLEMENTATION OF RIS 3 STRATEGY IN THE CENTRAL BOHEMIAN REGION****PETER SVOBODA ¹****IVO ŘÍHA ²**

¹Katedra sociální geografie a reg. rozvoje ¹Dep. of Social Geography and Reg. Development
Přírodovědecká fakulta Faculty of Science
Univerzita Karlova v Praze Charles University in Prague
✉ Albertov 6, 128 43 Praha, Czech Republic
E-mail: peter.svoboda@natur.cuni.cz

²Středočeské inovační centrum, spolek ²Central Bohemia Innovation Centre
✉ Pražská 636, 252 41 Dolní Břežany, Czech Republic
E-mail: riha@s-ic.cz

Anotace

Cílem předloženého textu je hodnocení dosavadních kroků vedoucích k implementaci RIS3 strategie ve Středočeském kraji, ke které došlo v posledním období prostřednictvím činnosti Středočeského inovačního centra, spolku. Relativně krátká existence Středočeského inovačního centra pak představuje příležitost pro zmapování prvotních aktivit vedoucích k naplňování RIS3 strategie již v samotných počátcích, čímž přispívá k pozdější možné ex-post evaluaci změn regionálního inovačního systému v kraji. Metodicky se článek opírá o triangulaci (i) druhotných statistických dat (ii) terénním šetřením ve formě polostrukturovaných rozhovorů s aktéry na základě konkrétní znalosti prostředí a potřeb regionálních aktérů prostřednictvím tzv. entrepreneurial discovery procesu a (iii) doplňkovým přístupem (workshop, kulatý stůl), který sloužil k ověření závěrů a verifikaci potřeb aktérů regionálního inovačního systému v jednotlivých segmentech. Nadstavbově jsou pak využita data z evaluačních částí přihlášek k jednotlivým aktivitám a strategickým intervencím. Mezi hlavní výsledky textu lze zařadit hodnocení jednotlivých aktivit, které se povedlo ve Středočeském kraji za relativně krátkou dobu implementovat, což je především podpora start-upů, propojování znalostní základny se znalosti-aplikujícím podnikatelským sektorem a v neposlední řadě taktéž tvorba vzájemné provázanosti aktérů RIS ve Středočeském kraji.

Klíčová slova

RIS3 strategie, Středočeské inovační centrum, regionální inovační systém, Středočeský kraj

Annotation

The aim of this article is to evaluate last year actions of Central Bohemian Innovation Center regarding the implementation of RIS3 strategy in Central Bohemian Region. The relative short existence of Central Bohemian Innovation Centre represents an opportunity for mapping the initial activities leading to the implementation of RIS3 strategies at an early stage; thereby it contributes to possible future ex-post evaluation of changes in the regional innovation system. Methodically the text relies on triangulation of (i) secondary statistical data (ii) field research in the form of partially structured interviews with key actors about specific local environmental knowledge and their needs, the so-called Entrepreneurial discovery process, and (iii) complementary approach (workshop, round table), with the purpose to validate conclusions and to verify the needs of the actors in the regional innovation system in individual segments. In addition, data was used from the evaluation part of the application forms from individual activities and strategic interventions. The main result of this article includes the evaluations of the individual activities, which were successfully implemented during a

relative short period of time in Central Bohemian Region, such as supporting start-ups, linking knowledge base with knowledge-application business sector and creating interconnections among RIS3 actors in the Central Bohemian Region.

Key words

RIS3 strategy, Central Bohemia Innovation Centre, regional innovation system, Central Bohemian Region

JEL classification: O38, R58

Úvod

Koncept regionálních inovačních systémů (RIS), coby analytického rámce a zároveň nástroje na systematickou podporu konkurenceschopnosti regionů prostřednictvím podpory a implementace inovací, je v hledáčku akademiků i aktérů regionálního rozvoje již od 90. let (Cooke, 1992). Klíčovým argumentem významného rozšíření a pozdější aplikace tohoto konceptu prostřednictvím zapracování některých jeho zásad do kohezní politiky Evropské unie (EU) je přesvědčení, že zásadními faktory působícími na tvorbu, akumulaci a šíření inovací ve znalostní ekonomice je zejména institucionální a prostorová hustota aktérů v regionu (Asheim, Coenen, 2004; Todtling, Triple 2005; Blažek, Uhlíř, 2011 aj.). Kromě jiných faktorů to byl právě předpoklad institucionální a prostorové blízkosti v šíření vztahů, znalostí a interakcí jako katalyzátoru inovací, který se promítl ve zpracování zásad „place-based approach“ do politik regionálního rozvoje EU v programovém období 2014–2020 (Barca, 2009). Tento autor přitom již na přelomu první dekády upozorňoval na potřebu rekonceptualizovat rozvojové strategie na národní, regionální i lokální úrovni, přičemž akcentoval, že za klíčové faktory rozvoje je potřeba považovat i) lidský kapitál a inovace (teorie endogenního růstu), ii) aglomerační výhody a vzdálenost (nová ekonomická geografie), a zejména pak iii) roli institucí (institucionální ekonomie) jako zásadních aktérů regionálního rozvoje (Barca et al., 2012). V rámci tohoto pojetí inovací jako průřezového procesu schopného aktivovat potenciál regionů pro vyvážený a udržitelný rozvoj došla Evropská komise k potřebě vytvořit rámcovou strategii pro implementaci inovací jakožto zdroje růstu na národní i regionální úrovni a v programovém období 2014–2020 podmínila čerpání prostředků z vybraných operačních programů ex-ante kondicionalitou – zpracováním regionální inovační strategie pro inteligentní specializaci (Bevilacqua, 2015). Tento vnější impuls Evropské komise společně s dlouhodobou vnitřní potřebou Středočeského kraje (SČK) podnítil v roce 2015 vznik Středočeského inovačního centra (SIC) jakožto aktéra regionálního rozvoje, jehož cílem je:

- řízení a naplňování Strategie inteligentní specializace (RIS3 SČK 2014) / Regionální inovační strategie Středočeského kraje (RIS SČK 2015)
- analýza aktuálních informací a dat o VaVaI v území a jejich interpretace
- systémová podpora inovačního podnikání a spolupráce s výzkumnými organizacemi, firmami, veřejným sektorem
- iniciace spolupráce mezi znalostními institucemi, průmyslovou sférou a veřejným sektorem v SČK
- participace na podpoře vzdělávání v oblasti VaVaI
- práce s talentovanými žáky a studenty a podpora polytechnického a přírodovědného vzdělávání
- šíření informací o nových přístupech a aktuálních poznatcích ve výzkumu a vývoji
- asistence při žádostech o financování z nadnárodních projektů (např. z H2020)

Ačkoli zřízení Středočeského inovačního centra (v druhé polovině roku 2015) bylo v celorepublikovém srovnání s jinými regionálními agenturami poněkud pozdější, lze říci, že o co byl proces zpožděn, o to intenzivnější byl nástup jednotlivých aktivit implementace RIS3 strategie, které SIC zabezpečuje. Jejich implementací, strukturou, návazností na dřívější analýzy a dokumenty, jakož i vyhodnocením aktivit, které již byly v relativně krátkém čase provedeny, se zabývá následující text. Po úvodním vstupu do problematiky a uvedení cílů, použitých dat a metodiky překládaného textu se dále věnujeme vyhodnocení a diskusi jednotlivých zjištění a formulacím závěrů.

Cíle a metodika

Cílem článku je zmapování implementace jednotlivých dílčích aktivit, které ve Středočeském kraji vedou k naplnění RIS3 strategie prostřednictvím činnosti Středočeského inovačního centra. Relativně krátká existence inovačního centra pak reflektuje příležitost pro zmapování prvotních aktivit vedoucích k naplňování regionální strategie pro chytrou specializaci již v samotných počátcích, čímž přispívá k pozdější ex-post evaluaci změn regionálního inovačního systému.

Metodicky se článek opírá o triangulaci (i) druhotných statistických dat (ii) terénním šetřením ve formě polostrukturovaných rozhovorů s aktéry v terénu na základě konkrétní znalosti prostředí a potřeb regionálních aktérů prostřednictvím tzv. entrepreneurial discovery procesu a (iii) doplňkovým přístupem (workshop, kulatý stůl), který sloužil k ověření závěrů a verifikaci potřeb aktérů regionálního inovačního systému v jednotlivých segmentech. Všechny tři části předcházeli vzniku Strategie inteligentní specializace (RIS3 SČK, 2014) a Regionální inovační strategie Středočeského kraje (RIS SČK, 2015), proto na ně v textu průběžně odkazujeme. Nadstavbově jsou pak využita data z evaluačních částí přihlášek k jednotlivým aktivitám a strategickým intervencím. Tato data jsou svojí povahou unikátní a s ohledem na etický kodex publikování proto uvádíme pouze jejich relativní počty. Stěžejní metodický přístup k identifikaci potřeb jednotlivých intervencí však představuje proces podnikatelského objevování nových příležitostí a potřeb aktérů v regionu prostřednictvím tzv. „entrepreneurial discovery procesu“, a to zejména proto, že: „...spíše než přístup řízení shora („top-down“), který zahrnuje především veřejné orgány a úřady, vyžaduje nové pojetí investic do inovací přístup odspodu („bottom-up“), utvářený ve společném procesu „podnikatelského objevování“ („entrepreneurial discovery“), který zahrnuje soukromý sektor a akademickou komunitu, staví na vnitřních silných stránkách každého regionu, na jeho podnikavosti a konkurenčních výhodách. Pomocí tohoto procesu mohou strategie inteligentní specializace uvolnit ekonomickou transformaci pomocí modernizace, diverzifikace nebo radikální inovace ve všech regionech Evropské unie“ (MŠMT, 2014).

Výsledky šetření a jejich diskuze

Teoretické a konceptuální ukotvení Regionálních inovačních systémů můžeme datovat již do první poloviny 90. let (Cooke, 1992). Ačkoli k praktickému uplatnění těchto konceptů prostřednictvím rozpracování některých zásad RIS došlo v Politice hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie již koncem 90. let, většina regionů nově přistupujících států EU 13 nabyta ve zpracování dokumentů i následné implementaci RIS 3 strategie značné zpoždění. Výjimkou nebyl v tomto ohledu ani Středočeský kraj, který finalizoval první generaci RIS3 strategie v roce 2014 a k institucionalizaci rozvojové agentury (Středočeské inovační centrum, spolek) zodpovědné za implementaci strategických intervencí v souladu s touto strategií došlo až v druhé polovině roku 2015. S jistou dávkou nadhledu však lze říci, že o co byl tento proces zpožděn, o to intenzivnější rozvoj aktivit a strategických intervencí se v současnosti v Středočeském kraji odehrává. Ačkoli je obtížné vyjmenovat všechny faktory, které měly na tuto akceleraci vliv, alespoň okrajově lze zmínit především i) dlouholetou endogenní potřebu aktérů tripple / quadruple helix lokalizovaných v SČK, nemalou úlohu sehrála taktéž ii) zkušenost ostatních regionů v krajinách CEE i v Česku (především Jihomoravský kraj zpracoval první generaci RIS v roce 2001) a v neposlední řadě zapůsobil taktéž iii) exogenní impuls Evropské komise při etablování RIS3 strategie coby ax-ante kondicionality pro čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů, (ESIF) v oblasti podpory výzkumu, vývoje a inovací.

Z hlediska akumulace endogenních potřeb kraje, které vyústily v institucionalizaci Středočeského inovačního centra, je nutno zmínit především situaci, kterou indikuje středně až dlouhodobý vývoj nosných ukazatelů inovativního a vědeckého prostředí v kraji. Ačkoli je situace v SČK z pohledu základních makroekonomických údajů (míra nezaměstnanosti, HDP na obyv., atd.) ve srovnání s ostatními kraji Česka poměrně příznivá, alarmující je naopak situace v oblasti podpory vědy, výzkumu a inovací (VaVaI). Právě tato vedla představitele kraje a regionální aktéry k potřebě aktivovat a rozšířit politiku podpory VaVaI a institucionalizaci rozvojové agentury, která by

systematickou podporu VaVaI implikovala. V letech 2008 až 2013 se i přes (nad)národní podporu výzkumu, vývoje a inovací (např. OP VaVpI aj.) ve Středočeském kraji konstantě snižoval počet zaměstnanců ve výzkumu v podnikovém sektoru (viz tab. 1). S ohledem na komparaci s vývojem v ostatních krajích SČK ztratil 4 % ze svého podílu v ČR. Lze tedy říci, že dřívější absence systematické podpory VaVaI v SČK vedla k dlouhodobé stagnaci a v meziregionálním srovnání ke ztrátě pozice středočeského podnikového výzkumu v národním systému, alespoň co se počtu osob (Head Count) týče. V případě flexibilních pracovních pozic a jejich statistického podchycení ekvivalentu plné pracovní pozice (Full Time Equivalent) je numerická situace již zdánlivě příznivější, ovšem je nutné vnímat specifické postavení SČK vůči Praze jako centru znalostí. Úplnému vysvětlení flexibility a lokalizace práce v pražském metropolitním regionu a podchycení flexibility práce části vědecké komunity se však autoři věnovali již v dřívějších pracích. S ohledem na omezený prostor a zaměření tohoto textu na ně proto pouze stručně odkážeme (viz Svoboda, Ouředníček, 2015; Svoboda, 2015).

Tab. 1: Počet výzkumníků v podnikovém sektoru

	Rok 2008		Rok 2013		Změna 2008–2013			
	HC	FTE	HC	FTE	HC	FTE	HC (%)	FTE (%)
Praha	5 187	4 321	5 619	4 357	432	36	9,8	0,8
Středočeský	2 605	2 385	2 554	2 443	-51	58	-1,2	2,4
Jihočeský	230	194	283	247	53	53	1,2	27,3
Plzeňský	482	435	874	806	393	371	8,9	85,3
Karlovarský	106	104	76	71	-30	-33	-0,7	-31,7
Ústecký	274	235	321	240	47	5	1,1	2,1
Liberecký	446	422	808	685	362	263	8,2	62,3
Královéhradecký	515	445	659	570	144	125	3,3	28,1
Pardubický	997	926	1 102	953	105	27	2,4	2,9
Vysočina	428	374	499	443	71	69	1,6	18,4
Jihomoravský	2 020	1 615	4 008	3 403	1 988	1 788	45,1	110,7
Olomoucký	645	500	872	737	226	237	5,1	47,4
Zlínský	780	673	1 009	804	229	131	5,2	19,5
Moravskoslezský	755	626	1 197	1 006	442	380	10,0	60,7
ČR celkem	15 471	13 253	19 882	16 766	4 412	3 513	28,5	26,5
Podíl SČK/ČR	16,8	17,9	12,8	14,6	—	—	-4,0	-3,3

Poznámka: HC – Head Count; FTE – Full Time Equivalent

Zdroj: Český statistický úřad, 2016.

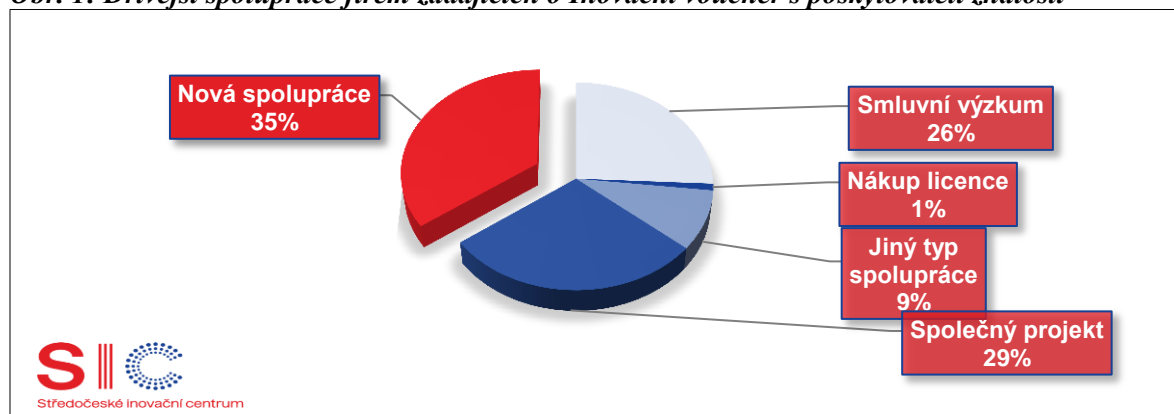
Obdobný negativní vývoj lze pozorovat i v případě segmentu start-upů. Ačkoli se počet malých firem s alespoň 5 výzkumnými pracovníky (statisticky nejbližší definice start-upů) za poslední desetiletí zvýšil o nepatrných 10 firem, svoji pozici v národním systému SČK ztrácí (viz tab. 2), a to zejména v komparaci s moravskými regiony. Především pak s Jihomoravským krajem, který má v rámci ČR dlouhodobě a systematicky rozvíjenou infrastrukturu podpory start-upů prostřednictvím činnosti implementační agentury Jihomoravského inovačního centra (JIC). Tato argumentace pozvolné degradace inovačního prostředí v SČK se stala jedním z primárních argumentů aktérů RIS v SČK i jeho politické reprezentace, která vyústila v založení a institucionalizaci Středočeského inovačního centra a podpory jeho aktivit vedoucích k systematické podpoře inovačního prostředí ve Středočeském kraji.

Tab. 2: Počet malých firem (0-49 zaměstnanců) s 5 a více výzkumnými pracovníky

	Rok 2005		Rok 2014		Změna 2005–2014	
	Počet firem	Podíl na ČR	Počet firem	Podíl na ČR	Počet firem	Podíl na ČR
Praha	45	38,5	60	24,2	15	-14,3
Středočeský	11	9,4	21	8,5	10	-0,9
Jihočeský	4	3,4	4	1,6	0	-1,8
Plzeňský	6	5,1	8	3,2	2	-1,9
Karlovarský	0	0,0	2	0,8	2	0,8
Ústecký	0	0,0	5	2,0	5	2,0
Liberecký	1	0,9	12	4,8	11	3,9
Královéhradecký	2	1,7	13	5,2	11	3,5
Pardubický	4	3,4	9	3,6	5	0,2
Vysočina	1	0,9	5	2,0	4	1,1
Jihomoravský	23	19,7	64	25,8	41	6,1
Olomoucký	11	9,4	14	5,6	3	-3,8
Zlínský	1	0,9	10	4,0	9	3,1
Moravskoslezský	8	6,8	21	8,5	13	1,7
ČR celkem	117	100,0	248	100,0	131	0

Zdroj: Český statistický úřad, 2016.

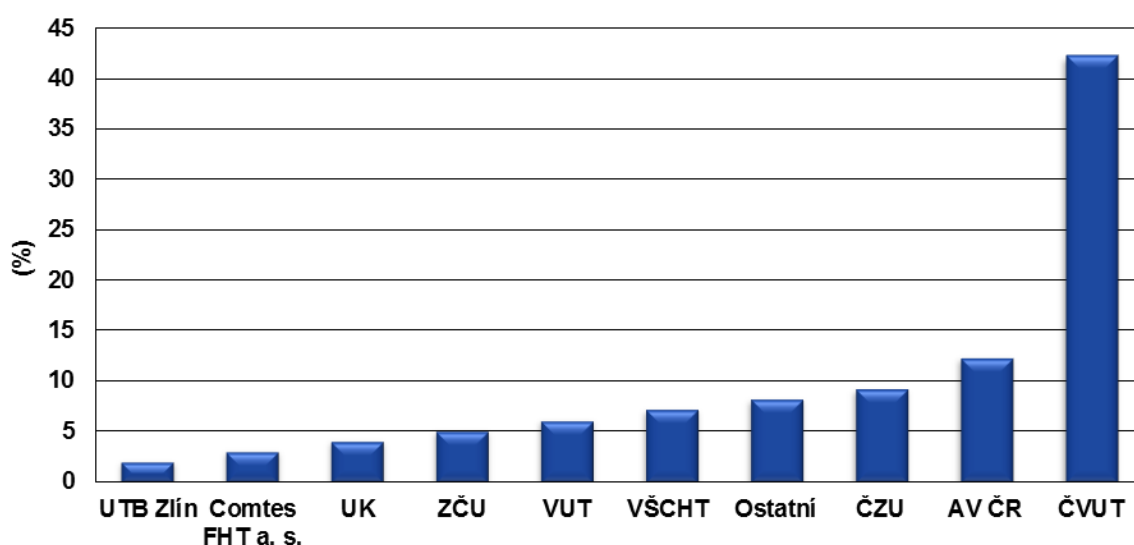
Středočeské inovační centrum ve spolupráci se Středočeským krajem a dalšími partnery v relativně krátkém časovém období své existence (de jure došlo ke zřízení v červnu 2015, de facto došlo k otevření centra v Dolních Břežanech v prosinci 2015) realizovalo s ohledem na kvantitativní i kvalitativní průzkum aktérů inovačního systému v SČK několik strategických intervencí podílejících se na rozvoji inovačního prostředí na území kraje. První významnou intervencí, kterou spustil SIC na základě zmapování inovačního prostředí prostřednictvím metody entrepreneurial discovery s cílem posílit prohlubování existující, a zejména navazování nové spolupráce inovačních firem s výzkumnými týmy působícími na akademických a vědeckých institucích, jsou Středočeské inovační vouchery. I přesto, že se jednalo o první aktivitu tohoto druhu na území SČK, s níž mnozí aktéři doposud neměli přímou zkušenost, došlo nejen k naplnění možných finančních kapacit (alokováno bylo 5 mil. korun), ale k jejímu téměř až trojnásobnému přesahu. Nejzásadnější pro rozvoj inovačního prostředí je přitom podíl aktérů (partnerství firem a poskytovatelů znalostí), kteří díky této intervenci započali zcela novou spolupráci. Tento podíl přesáhl 35 % všech žádostí o Inovační voucher (viz obr. 1), což indikuje nejen neobvyklou ochotu firem a poskytovatelů znalostí o rozvoj již existující vzájemné spolupráce, ale zejména zájem o rozvoj spolupráce nové, což je bezpochyby principiálním cílem tohoto druhu intervencí.

Obr. 1: Dřívější spolupráce firem žádajících o Inovační voucher s poskytovateli znalostí

Zdroj: Vlastní šetření autorů provedené za základě evaluace žádostí o Středočeské inovační vouchery

V neposlední řadě je potřeba akcentovat samotnou strukturu poskytovatelů znalostí, kteří měli zájem o spolupráci s firmami sídlícími v SČK. S ohledem na výraznou absenci vysokých škol a některých druhů výzkumných center v SČK, které jsou přirozeně lokalizovány v Praze jako národním centru znalostí, není překvapivé, že jsou to právě pražské vysokoškolské a vědecké instituce, které jsou ve spolupráci se středočeskými firmami nejčteněji zastoupené (viz obr. 2). S ohledem na kvantitu technicky zaměřených odvětví - strojího průmyslu a výroby dopravních prostředků, která je v případě středočeské ekonomiky výrazně dominantním segmentem (který se podílí 70 % na celkových tržbách ve zpracovatelském průmyslu a 50 % na zaměstnanosti kraje (RIS3 SČK, 2014, s. 43)), bylo možné předpokládat, že poskytovatelé znalostí budou odpovídat tomuto sektorově diferencovanému rozložení. Tento sice nový, leč do jisté míry předvídatelný předpoklad, potvrzují údaje z evaluační části přihlášek zájemců o Středočeský inovační voucher (viz obr. 2), kdy jednoznačnou dominanci zastoupení prezentují zejména fakulty pražské, technicky zaměřené ČVUT, a to ve 42 % všech obdržených žádostí.

Obr. 2: Poskytovatelé znalostí pro firmy žádajících o Inovační voucher

Zdroj: Vlastní šetření autorů provedené za základě evaluace žádostí o Středočeské inovační vouchery

Dalším ze zdárných kroků v podpoře inovačního prostředí, které se podařilo v posledních měsících učinit, bylo založení a rozšíření Rady pro konkurenceschopnost Středočeského kraje (RkSk) jako poradního orgánu Krajské rady v oblasti systematické podpory inovačního prostředí. S ohledem na funkci RkSk je jedním z nejpodstatnějších indikátorů její věcné složení a vnitřní struktura zastoupených aktérů, které by měly co nejvíce odpovídat jak složení středočeské ekonomiky, tak i věcnému zastoupení aktérů „triple helix“ (blíže viz např. Etkowitz, Leydesdorff, 2000). Podíl členů Rady pro konkurenceschopnost Středočeského kraje (RkSk) dle záznamů s posledního zasedání (konaného dne 15. 3. 2016) značně indukuje věcně zdárné zastoupení jednotlivých aktérů inovačního prostředí: 32 % znalostní základna, 40 % soukromý sektor, 28 % veřejný sektor včetně zástupců neziskové sféry.

V neposlední řadě je potřeba vyzdvihnout networkingové a matchmakingové aktivity implementační agentury, které se v podobě seminářů, workshopů a přednášek šířících osvětu v oblasti inovačního podnikání etablovaly pod příhodným názvem „Úterky na SICu“.

Další ze započatých aktivit Středočeského inovačního centra je pak ve vyspělých regionech ověřený nástroj na podporu start-upů v podobě vstupního osvětového programu „SIClab“, kde si účastníci mohou ověřit možnou komercializaci svého podnikatelského nápadu, a zároveň přilákat investory rizikového kapitálu pro svůj podnikatelský záměr. Vzhledem k tomu, že tento nástroj je v současnosti ještě v realizační fázi, byla by jeho evaluace prozatím předčasná.

Závěr

Pro potřeby komplexního zhodnocení počátku implementace nástrojů k rozvoji inovačního prostředí na krajské úrovni lze z vývojového hlediska abstrahovat především dva časové aspekty: i) počátek samotné implementace včetně institucionalizace implementační agentury a ii) intenzitu a schopnost akcelerace při implementaci jednotlivých aktivit, nástrojů, či strategických intervencí. Zatímco Středočeský kraj nezachytil první z vyjmenovaných v dostatečném předstihu a v mezikrajském srovnání lze spíše poukázat na jisté zpoždění „bodu nula“, o to intenzivněji se však implementační agentura Středočeské inovační centrum, spolek zapojila do tvorby, plánování, realizace i evaluace jednotlivých dílčích opatření vedoucích k podpoře inovačního prostředí v kraji. V průběhu několikaměsíční existence centra se pak povedlo zdárně realizovat nebo zahájit realizaci přinejmenším čtyř nástrojů podpory inovačního prostředí. Vzhledem k intenzitě jejich realizace lze očekávat, že toto dynamické tempo nebude polevovat ani v nejbližších letech.

Literatura

- [1] ASHEIM, B., COENEN, L., (2004). *The role of regional innovation systems in a globalizing economy: comparing knowledge bases and institutional frameworks of Nordic clusters*. Paper presented at the DRUID conference Industrial Dynamics, Innovation and Development, Elsinore, Denmark.
- [2] BARCA, F., (2009). An agenda for a reformed cohesion policy: a place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Independent Report prepared at the request of Danuta Hübner, Commissioner for Regional Policy. Brussels: European Commission.
- [3] BARCA, F., et al., (2012). The Case for Regional Development Intervention: Place-Based versus Place-Neutral approaches. *Journal of Regional Science*, vol. 52, no. 1, pp. 134–152. ISSN 1467-9787. DOI 10.1111/j.1467-9787.2011.00756.x.
- [4] BEVILACQUA, C., PROVENZANO, V., PIZZIMENTI, P., MAIONE, C., CAPPELLANO, F., SPISTO, A., (2015). *Smart Specialization Strategy: The Territorial Dimension of Research and Innovation Regional Policies*. Paper presented at the XXXVI Conferenza Italiana di Scienze Regionali.
- [5] BLÁŽEK, J., UHLÍŘ, D., (2011). *Teorie regionálního rozvoje: Nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [6] COOKE, P., (1992). Regional innovation systems: competitive regulation in the new Europe. *Geoforum*, vol. 23, no. 3 pp. 365–382. ISSN 0016-7185. DOI 10.1016/0016-7185(92)90048-9.
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, (2016). *Věda, výzkum a inovace*. [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/veda_a_vyzkum_veda
- [8] ETZKOWITZ, H., LEYDESDORFF, L., (2000). The Dynamics of Innovation: From National Systems and „Mode 2“ to a Tripple Helix of University-Industry-Government Relations. *Research Policy*, vol. 29, no. 2, pp. 109–123. ISSN 0048-7333.
- [9] MŠMT, (2014). *Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (Národní RIS3 strategie)*. Zpracovaná ke dni 26. 11. 2014 se zpracovanými připomínkami doručenými ke dni 19. 11. 2014. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
- [10] RIS 3 SČK, (2014). *Krajská příloha k národní RIS 3: Středočeský kraj*. Verze číslo 7 ke dni 15. 9. 2014 Projednaná, schválená zastupitelstvem Středočeského kraje.
- [11] RIS SČK, (2015). *Regionální inovační strategie Středočeského kraje*. Pracovní verze dokumentu z 18. prosince 2015.
- [12] SVOBODA, P. (2015). Newsletter a web ČGS: alternativní zdroje dat pro výzkum časové a prostorové flexibility práce českých geografů. *Informace ČGS*, vol. 34, no. 2, pp. 17–37. ISSN 1213-1075.
- [13] SVOBODA, P., OUŘEDNÍČEK, M., (2015). Flexibilita a lokalizace práce: přehled konceptuálních náhledů a jejich relevance pro výzkum metropolitních regionů v Česku. *Ekonomický časopis*, vol. 63, no. 5, pp. 465–485. ISSN 0013-3035.
- [14] TÖDTLING, F., TRIPPL, M., (2005). One size fits all? Towards a differentiated regional innovation policy approach. *Research Policy*, vol. 34, no. 8, pp. 1203–1219. ISSN 0048-7333.

Příspěvek byl zpracován v rámci projektu Specifického vysokoškolského výzkumu UK v Praze PřF: SVV č. 260309 " Pluralita předmětové orientace sociogeografického a demografického výzkumu: problém metodologických přístupů a kombinace hodnocení kvantitativní a kvalitativní povahy" a projektu Smart Akcelerátor podpořeného z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.